

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her:

<https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

JOHS. KRØIER

HARALD WITZANSKY

KØBENHAVN

1950

JOHS. KRØIER

HARALD WITZANSKY

(ENEREN)

KØBENHAVN

1950

Klicheer fra

F. HENDRIKSENS REPRODUKTIONS-ATELIER

KROHNS BOGTRYKKERI

HARALD JENSENS BOGTRYKKERI

Udgivet ved Foreningen »Elevskolens Minde«s Foranstaltning.

H. T. WITZANSKY

Navnet er polsk.

Det kan ikke med Sikkerhed fastslaas, hvornaar det første Gang optræder i Danmark, men man maa formode, at Mursvend MICHEL WITZANSKY var Stamfaderen her i Landet, og at han er indvandret hertil i Aarene efter 1771, idet Navnet Witzansky ikke findes i Skattemandtallet for København for Aarene 1743 og 1762 eller i »Oeders Efterretninger« 1771. Han var gift 2 Gange, første Gang med KAREN NIELSDATTER. Ved Bevilling af 9. April 1800 opnaaede de Ret »til at leve adskilt i Henseende til Bord og Seng«. Anden Gang var han gift med MAREN GRAVENSTEN. Stamfaderen døde 14. Juni 1833 paa Frederiks Hospital. I det sidste Ægteskab var der 6 Børn — 5 Sønner og 1 Datter. Den ældste af disse var Sønnen:

JOHAN MICHAEL WITZANSKY, født 1807. Ifølge Borgerskabsprotokollen vandt han i 1848 Borgerskab i København som Haardugs-

væver. Han har været gift 2 Gange, idet han ifølge Trinitatis Sogns Kirkebog 28. August 1829 blev viet til Pigen EMILIE GUSTAVE FREDMANN. Ved denne Lejlighed opgives hans Alder til 22 og Hustruens til 28 Aar. I dette Ægteskab var der — saavidt det kan oplyses — 4 Børn. Anden Gang var han gift med JOHANNE CAROLINE RHEINHOLDINE BIRCH, f. 1813. De efterlod sig 6 Børn. Af disse var den ældste Søn:

HARALD THEODOR WITZANSKY, født 7. Juli 1833 i København. Han staar i Folketællingen for 1850 opført som Musiker og boende hos Forældrene i Rigenegade 464 St. Han blev Militærmusiker. Ogsaa han var 2 Gange gift, første Gang med NIELSINE PETRINE HOLM (1831-82) og anden Gang med HANSINE CHRISTINE SIDSINE NIELSEN (1852-1909). Han var en velbegavet Musiker, der steg gennem alle Militærmusikens Grader til Stabshornblæser. Han deltog i Krigen 1864 ved Dybbølstillingens Forsvar og blev taget til Fange af Tyskerne under Stormen den 18. April. Paa sine ældre Dage benævnes han Musikdirektør. Han døde 7. Maj 1906. I det første Ægteskab var der 5 efterlevende Børn, heraf Sønnen:

HARALD THEODOR WITZANSKY, født i København 7. September 1862. Moderen var mild og god, men Faderen gav ham en streng Opdragelse. Han blev haardfør allerede som Dreng. Omtrent 16 Aar gammel kommer han efter bestaaet Adgangsprøve paa Elevskolen. Han tilhørte saaledes Klassen 1878-81, en af de sidste Klasser, der — omtrent fuldtallig — afgik til samtlige Vaabenarter. Han var en af dem, man nok skulde lægge Mærke til. Han var lille (56 Tommer ved Antagelsen) og spinkel, men rank og vel-skabt. Han havde en meget smuk Profil og et tæt opstaaende, lidt rød-blondt Haar. Men det, der selv i yngste Klasse gjorde, at man særlig lagde Mærke til ham, var, at hans Ansigt allerede da var karakterpræget, hvad der jo ikke i Almindelighed er Tilfældet med saa unge Mennesker. Han syntes allerede dengang at være en Ener blandt de mange. Han var saa lidt barnlig i sin Opræden, viste ikke særlig Fortrolighed over for nogen, var ikke meget med-delsom, men en god Hører. Denne hans Væremaade gav sig dog ikke Udslag i nogen Afstandtagen fra de andre — Witzansky var en ypperlig Kammerat — han vægrede sig ikke mod at deltage i Kammeraternes mange Gavtyvestreger, men gjorde det ikke med særlig Glæde. Denne Kammeratskabsfølelse indbragte ham den — saavidt vides — eneste Straf paa denne Skole, hvor Straf under en eller anden Form ellers hørte til Dagens Orden. Han deltog i

et berygtet Slagsmaal mellem 2 Klasser, ialt 75 Elever, i Grønne-gaarden. De »blaa Øjne« og de mange hovne Næser indbragte dem alle uden Undtagelse 2 Helligdages Arrest. Iøvrigt var hans Opførsel upaaklagelig. Ingen af hans samtidige kunde maale sig med ham i Ordenssans og Properhed. Hans Seng og hans Uniformstykker var altid i komplet Orden. Det var en Fryd for Øjet at se ham ved Søndagsparaden; alt paa ham skinnede lige fra Skotøjet til Huen. Ikke det mindste Fnug fandtes paa Uniformen, og Vaske-skindshandskerne var blændende hvide. Ingen Lærer kunde nogen-sinde »knalde« ham paa dette Felt.

Witzanskys beherskede Optræden skjulte dog et meget hidsigt Temperament, som han imidlertid med Klogskab forstod at tøjle, naar han var Genstand for ældste Klasses Haan eller Overgreb. Da steg Blodet ham voldsomt til Hovedet, og man var ikke i Tvivl om, at det kun var hans modne Selvbeherskelse, der hindrede ham i at fare i Hovedet paa Tyrannen. Han indlod sig aldrig, da han kom i ældste Klasse, paa at tyrannisere yngste Klasse (»Rejerne«). Han var blevet voksen.

Medens saaledes hans Karakterdannelse i Ungdomsaarene forløb smukt, viste han sig ikke under hele Skoletiden i Besiddelse af nogen udpræget Begavelse, hverken i de praktiske eller teoretiske Fag, maaske med Undtagelse af »Skriftlige Udfærdigelser«. Skønnere Skrift og større Akkuratess ses sjældent. Han betegnes som en jævnt begavet Elev, der ved Afgangseksamen bestod som Nr. 22 af 36 Elever. Men ingen, der havde fulgt ham nøjere, kunde paa dette Tidspunkt være i Tvivl om, at han tegnede til at blive en Personlighed, der nok under alle Forhold i Livet skulde gøre sig gældende.

Han afgik til Fodfolket — 21. Bataillon — gennemgik Under-officersskolerne og udnævntes 1882 til Sergent. Men den unge Mand har sikkert set saaledes paa det, at Stillingen ikke bød ham nogen tilfredsstillende Fremtid; han var ærgerrig — han vilde længere frem. Han henvendte sig til sin Regimentschef, Oberst HAXTHAUSEN, der døde som Udskrivningschef i Aarhus, og udtalte Ønsket om at komme paa Officersskolen; men Regimentschefen mente, at han som Søn af en Underofficer ikke havde den fornødne Grad af social Dannelse til at kunne blive Officer! Witzansky tog derefter — 1884 — sin Afsked fra Hæren. Ved Afskeden beklagede Haxthausen foran Fronten, at Hæren skulde miste en »saadan dygtig ung Underofficer«. Afskeden gjorde Witzansky, hvis hele Hu paa dette Tidspunkt stod til Militærvæsenet, bitterlig ondt.

Witzansky gik ud i det civile Liv paa Lykke og Fromme. Gennem en Annonce om en ung Mand med en smuk Haandskrift fik han Arbejde hos HERMAN BING. Man stod lige foran Valgkampen i 1884, da Liberalismen holdt sit Indtog i Hovedstaden. Den liberale Vælgerforening søgte mange nye Medlemmer, og W.'s Arbejde bestod da i at skrive udenpaa Konvolutter for et Honorar à $\frac{1}{2}$ Øre pr. Konvolut. Samtidig startede Dagbladet »Politiken«, og Witzansky gled nu ganske naturligt ved Herman Bing, der satte Pris paa ham, ind i Starten og Administrationen af det nye Blad. W. tog Del i alt praktisk Arbejde ved Bladet; Stillingen var naturligvis smaat lønnet til at begynde med ved et saadant nyt Foretagende. Men man indsaa snart, at Witzansky ved sin Energi, Dygtighed og Forretningssans var meget brugbar, og da Bladet voksede stærkt, ansattes han som Bogholder under Herman Bing med en Gage paa ca. 2000 Kr. Hans Opgave blev foruden Bogholderiet den betydelig større at bygge Bladets Økonomi op. Han installeredes i et lille Kontor paa Hjørnet af Integade. Det var til at begynde med et strengt Arbejde. Mange Aftener sad han til Midnat og ventede paa Bing, der skulde »se paa Sagerne«, og Klokken kunde blive 2-3 Nat, før han kunde gaa hjem. Men hver Morgen Kl. 8 sad han alligevel ved sit Arbejde. Witzansky tilegnede sig indgaaende Viden om Bladdrift og voksede i det hele med Opgaven. Han samarbejdede godt med Bladets Lederstab, ogsaa med VIGGO HØRUP — der ellers var en yderst faamælt og reserveret Mand — med Bing og de andre. Kun een kunde han ikke med — og det var gensidigt — EDVARD BRANDES; de kom aldrig til at staa paa nogen god Fod med hinanden. Bing og Witzansky mundhuggedes, saa det kunde høres over hele Huset, men de kunde slet ikke undvære hinanden. De arbejdede udmærket sammen.

Witzansky var Bings højre Haand. Det fik man et tydeligt Bevis for under den saakaldte »Nakkedrag's Affære« 1885-86. I Militærlejren paa Lammefælleden forefaldt en Majaften nogle mindre Optøjer; nogle kaade menige Soldater samledes i Lejren, raabte og skreg Hurraer og sang »Ned med Estrup«. Befalingsmændene skred ind — det var jo i de kampfyldte Provisorieaar — og formanede til Ro og Orden. Soldaterne vedblev med Uroen, og under et Forsøg paa at arrestere en af Urostifterne fik en Sergent »nogle Næveslag«. I en indsendt Artikel stod nogle Dage efter i »Politiken« en Skildring af Begivenhederne. De militære Myndigheder ønskede nu af »Politiken« Navnet paa Indsenderen opgivet, for at denne som

Vidne i Sagen kunde bidrage til, at »Nakkedragets Ophavsmand« kom frem. Hørup nægtede at vidne. I Januar 1885 foretager Kriminalretten derefter en Husundersøgelse paa »Politiken«s Kontor, hvorved Bing og Witzansky er til Stede. Bladets Honorarbøger, hvoraf Indsenderens Navn vilde fremgaa, kræves udleveret. Bing

„Politiken“s Hus paa Hjørnet af Østergade og den forsvundne Integade. I øverste Etage boede Witzansky.

og Witzansky nægter og meddeler, at alle ældre Honorarbøger er brændt. 3 Dage efter blev de begge arresteret, den ene sigtet for Mened, den anden for falsk Forklaring og begge for at have »udslettet Forbrydelsens Spor«. Efter ca. 1 Maanedes Varetægtsarrest blev de løsladt. Sagen gik sin Gang lige til Højesteret. Bing fri fandtes for Mened, men fik 14 Dages simpelt Fængsel. Witzansky dømtes til 2 Maaneders Fængsel, men benaadedes senere med 14 Dage.

Efter Herman Bings Død i 1896 blev Witzansky dennes Efterfølger som Bladets Forretningsfører med den dengang meget anselige

Gage af 10.000 Kr. aarligt. Han bidrog i de følgende Aar i væsentlig Grad til Bladets forretningsmæssige Succes; men den efterhaanden betydelige Administration var dog ikke tilstrækkelig for hans levende Virkestrang og slet ikke for hans voksende politiske Interesse. Denne fik et helt andet Afløb. Der eksisterede et lille, ilde anset Middagsblad, »København«, der førte en kummerlig Tilværelse efter en kort litterær Periode under Ove Rode og Johan Knudsen. Det redigeredes nu af Redaktør JOHANNES HANSEN, der udelukkende lod Bladet leve af Døgnets Sladder og Sensationer. Aktierne ejedes af OVE RODE, CARL EWALD og JOHAN KNUDSEN. Bladet førte en uforsonlig Kamp mod »Politiken«s haarde Modstander ADLER ALBERTI, men stod foran et Sammenbrud, da Alberti forbød Bogtrykkerfirmaet O. C. Olsen & Co, at trykke Bladet. »Politiken« reddede Bladets Eksistens ved at overtage Trykningen. »Politiken« undte ikke Alberti den Triumf at knuse »København«. For at have Haand i Hanke med det omtumlede Blad sendte »Politiken« Witzansky derover, saaledes at han nu var Forretningsfører for begge Blade. Efter en hidsig Kamp blev Johannes Hansen sat paa Porten. Efterhaanden opkøbte Witzansky Aktiemajoriteten og var da den egentlige Ejer af Bladet. Han havde dermed ogsaa den redaktionelle Myndighed. Han havde opnaaet at faa sin egen Tumbleplads, idet han dog stadig bibeholdt sin Stilling som »Politiken«s Forretningsfører. Efter Johannes Hansen blev I. A. JENSEN Redaktør af »København«. Han erstattedes i 1897 af den tidligere Præst HENNING JENSEN, afskediget af Kultusminister JACOB SCAVENIUS paa Grund af sin Forkyndelse af en dogmefri Kristendom. Det var under hans Redaktørtid, at Bladets nye politiske Kurs blev lagt; men det var Witzansky, der afstak den.

Forholdet var nemlig det, at Witzanskys politiske Udvikling fjernede ham mere og mere fra »Politiken«s Anskuelse. Han havde oprindelig staaet paa den radikale Fløj i Venstre, men med Aarene svingede han over mod en mere borgerlig Liberalisme paa et bredt Grundlag. Til Trods for, at han som nævnt stadig sad som begge Blades Forretningsfører, forfægtede han dog i de følgende bevægede Kampaar i »København« politiske Standpunkter, der stod fjernt for ikke at sige modsat »Politiken«s. Det drejede sig f. Eks. om saa afgørende Spørgsmaal som Salget af de vestindiske Øer, Forholdet til Socialdemokratiet og først og sidst Forsvarssagen. I Borgerrepræsentationen, hvor han i 1900 var indvalgt som Medlem af den liberale Gruppe i Listefællesskab med Socialdemokraterne, gik han

ogsaa sine egne Veje. Naar man spurgte Witzansky, hvad han var politisk, svarede han ikke afgjort, men »nærmest Venstre«. Sandheden var vel den, at Witzansky ikke lod sig placere i nogen politisk Baas. Han var og blev en Ener. Imidlertid blev Forholdet mellem ham og »Politiken«s Ledelse stadig mere spændt. Tonen Bladene imellem blev efterhaanden af ren polemisk Art. Situationen var uholdbar, og i 1902 kom Brudet. Den 17. April 1902 modtog Witzansky følgende Brev:

»... Kære Witzansky!

De vil i Morgen læse i »Politiken« en ledende Artikel, som jeg indtrængende vil opfordre Dem til at beordre »København« Tavshed overfor. Jeg har med stigende Forbavselse fulgt »København« i den sidste Tid, hvor Bladet i næsten alle store og smaa Spørgsmaal har stillet sig stik imod »Politiken«; jeg nævner blot: Vestindien, Forholdet til Socialdemokraterne, Forsvaret, »Dyrehaven«, Borgerrepræsentationsvalgene, lige ned til Niels Kjeldsen... Nu maa De ikke lade »København« polemisere hverken direkte eller indirekte mere imod »Politiken«. De forstaar jo lige saa godt som jeg, hvor uholdbart det i Længden er, at »Politiken«s Forretningsfører angriber »Politiken« i et andet Blad.

Deres hengivne

Edvard Brandes.«

Witzansky besvarede ikke dette Brev, men udbad sig en Forhandling med Dr. Brandes, hvorunder han hævdede, at han vel var Forretningsfører for »Politiken«, men Ejer og Udgiver af »København«, at dette sidste ikke var noget Filial-Blad af »Politiken«, og at han — Witzansky — fremdeles varetog »Politiken«s økonomiske og forretningsmæssige Interesser. Det sidste blev ikke bestridt. Men Witzansky vilde ikke efterkomme Fordringen om i »København« at føre en bestemt Politik analog med »Politiken«s. Men han maatte jo tage Stilling. Han havde i Virkeligheden intet Valg; han var kommet saa langt ud i Oppositionen, at der ikke var noget Tilbagetog muligt. Forinden han sagde det afgørende Ord under Forhandlingerne, henvendte han sig først til sin Hustru og gjorde hende Stillingen klar: Han var paa dette Tidspunkt »Politiken«s højst lønnede Mand. Hvis han nægtede, betød det Afsked. Fremtiden var usikker, og Midlerne blev smaa. Hans Hustru svarede, at han ikke skulde tænke paa Pengene, selv om det blev smaat. Han skulde vælge det, der i det lange Løb gav ham den største Tilfredshed.

Saa nægtede han at bøje sig for Fordringerne, hvorefter han modtog Brandes' Svar, der var saalydende:

». . . Hr. Forretningsfører H. Witzansky!

Hermed skal jeg i Henhold til vore sidste Aftaler opsigte Dem Deres Stilling som Forretningsfører ved »Politiken« til Fratrædelse den 1. Maj førstk.

Jeg skal tilføje Anerkendelse og Tak for Deres mangeaarige og energiske Arbejde i »Politiken«s Tjeneste.

Ærbødigst.

Edv. Brandes.«

Fra den 1. Maj 1902 var Witzansky nu Ejer og Chefredaktør for Dagbladet »København«. Han lagde al sin Kraft i at opbygge Bladet til en betydningsfuld Position i dansk Politik. Hans Evner baade som Administrator og Redaktør blev sat paa en haard Prøve. Han beholdt Henning Jensen som kirkelig Redaktør, og foretog snart det i Bladdrift risikable Spring fra Middagsblad til Morgenblad. Han gav Bladet Ansigt som et borgerligt, kampberedt Fribytterorgan. I de følgende Aar var han et haardt omstridt Navn i dansk Presse. Ustandseligt blev han angrebet af sine politiske Modstandere. Men det passede ham udmærket. Han elskede Kampen for Kampens egen Skyld. I »København«s daglige Rubrik »Hug og Parade« gav han dem raat for usødet. Der blev ikke givet Pardon. End ikke Demonstrationer undgik Witzansky. Under Renovationsarbejdernes Strejke 1907-08 mødte den kendte Arbejderfører M. C. LYNGSIE op i Spidsen for et Par Hundrede strejkende paa de smaa Redaktionskontorer i Vestergade, hvor de gav Luft for deres Harm og Foragt og indtog en truende Holdning.

Det er blevet paastaat, at han selv aldrig har skrevet een Linie i sit Blad. Det er vel nok lidt overdrevet; men det kommer dog Sandheden temmelig nær. Han blev aldrig udøvende Journalist. Hans Evner laa paa andre Felter; han var Organisatoren, Administratoren og Politikeren. Men han havde ved Siden heraf en Evne, der ikke kan vurderes højt nok, naar det gælder Ledelse af kunstneriske, litterære Organer. Han havde et aabent Blik for Talentet og journalistisk Flair. I vore Dage vilde man med et moderne Udtryk have kaldt Witzansky for Talentspejder. Han omgav sig med en Række yngre, talentfulde Journalister. Mange af en senere Tids højt ansete Skribenter har som unge tjent deres Sporer i hans Skole. Det er Navne som ANDERS VIGEN, HERMAN BANG, SVEND FLEURON,

POUL SARAUW, JULIUS MAGNUSSEN, CHR. HOUMARK, JESPER EWALD, FREJLIF OLSEN, ERICH ERICHSEN* («Den tavse Dansker»), HELWEG-LARSEN, VALD. RØRDAM, SOPHUS og KARIN MICHAËLIS, DR. FR. POULSEN, PROFESSOR WITH-KNUDSEN (udenrigsk Medarbejder), ANDERS W. HOLM, Højesteretssagfører H. H. BRUUN (juridisk Medarbejder), CARL DUMREICHER, KNUD POULSEN, BERTEL BING, KNUD BOKKENHEUSER og JENS LOCHER.

Samarbejdet med Anders Vigen var det, der stærkest prægede Bladet udadtil. Anders Vigen var politisk Medarbejder; han skrev hver Dag den store »Leder« paa Forsiden, den Hovedstaden *skulde* læse. Hans frygtede og beundrede Pen gav Bladet dets politiske Særpræg; Herman Bang prægede det litterært. Bladet blev »uafhængigt Opinionsblad i en Grad, dansk Presse sjældent før og aldrig siden har oplevet«. Dette er og bliver Witzanskys Fortjeneste.

Bladet var uafhængigt, det var dets Styrke. Efterhaanden opnaaede Witzanskys Blad stor Yndest i »borgerlige« Kredse i By og paa Land. Hvad var Grunden til, at Eksperimentet med et Venstreblad i Hovedstaden, der mislykkedes for alle andre baade før og siden, lykkedes for Witzansky? Selv en Mand som I. A. HANSEN, der senere hentedes ind fra Roskilde for at afløse W., og som afgjort var en dygtig Bladmand, forliste paa dette Skær. Hemmeligheden er vel nok den, at Witzansky, der selv var Københavner, forstod Hovedstadens Mentalitet, som ingen udefra selv med den bedste Vilje og faglige Dygtighed helt kan indleve sig i. Witzansky ledede til daglig sit Blad »københavnsk«, saaledes at det fængede i Tusinder fra Grosserereren til Svajeren og ind i Bondens Stue, selv om de var uenige med dets Politik. Han havde deres Sind. Han vidste, at skal Alvor indpodes i Storstadens Børn, sker det under Dække af Humor eller stærke Armbevægelser, der opfordrer til Latter eller Modsigelse, men aldrig lader Læseren kold eller indifferent.

Skal man dømme eller bedømme Witzansky som Bladleder og Menneske, er Herman Bang en god Vejleder. Han kom, da Brudet med »Politiken« indtraf, ganske spontant til Witzansky og sagde: »Jeg følger Dem!« Og han fulgte ham som Medarbejder og Ven, lige til han begav sig ud paa den sidste Rejse. Paa en af Witzanskys Mærkedage, skrev han en lodig Artikel, hvori han bl. a. udtaler:

»— — — Var det ikke i Expeditionen, at Traadene løb sammen, Budgettet byggedes, selve Magtens Spind knyttedes?

* Var i 17 Aar Redaktionssekretær ved „København“; døde efter Genforeningen som Politifuldmægtig i Haderslev.

Witzansky troede det, eller han vidste det.

Men Magten — den var i Etagen ovenover. Den laa dog en Trappe op. I Redaktionen sad Herrerne og Storherrerne. Witzansky vilde op ad den Trappe, maaske i sin Ungdom for Magtens Skyld. Bladmagt og Bladmagts Lyksalighed var Dogmer i Kredsen, hvor han i sin Ungdom sad. For Magtens Skyld vilde vel ogsaa Witzansky en Gang i Tiden den Etage højere op. Men Modgang rense-

Herman Bang.
Radering af Emil Krause.

sede ham. — Da han ene, uden Midler, halvt forladt som den Faldne er, stod i en ynksom Papirskude, overladt til Døgnets Slud og onde Tidens Vejr, da udfoldede sig helt hans Personligheds Styrke, og selve Maalet blev ham et andet. Det havde været tilgiveligt, om paa et vist Tidspunkt hans første Maal havde været Hævnen. Det blev imidlertid det højeste Bevis paa hans Selvbeherskelse og for hans Karakters Linier, at han under den lange Kamp, der fulgte, aldrig

benyttede et af sin Videns tusind Vaaben til at ramme dér, hvor af Titusinde de 9999 vilde have søgt at ramme. Hans Maal var ikke Hævn, og hans Maal var heller ikke en Gang længere Magt i og for sig. Det, hvortil Magt kunde bruges, var blevet hans uselviske Maal. En stor Sag var blevet hans, en stor Sag, hvor der skulde springes over alle opadvendte Klinger.

Det er Aar og Dag tilbage. I et heftigt Sammenstød bebrejdede

jeg Witzansky, at han fulgte Venstrepartiet over Klipper og Skær, gennem Tykt og Tyndt og alle Frasers Ørken. Længe lod Witzansky mig tale, til han rolig, men med et Slag i Bordet med sin Papirkniv sagde:

Og dog kommer der en Dag, hvor alle Hensyn springer, og hvor den Linie er der, hvor jeg ikke viger, og ingen følger. *Den* Dag kommer, Bang, da Forsvarssagen ligger for. — For den, der vil se, kom Dagen. Det kan se ud, som om ogsaa Witzansky her til Tider var gaaet paa Akkord. I Virkeligheden gjorde han det aldrig. Ogsaa han blev kun tvunget til at tage det trediebedste for at undgaa det allerværste — — at miste alt. Hvor højt Manden har elsket denne Værnets Sag, kan bedst maales ved Bladudgiverens Resignation. Thi det Blad havde tusind Gange været tusindfold lettere at sælge, der havde talt af bredere Lunger til bredere Lag og som havde beriget Bladudgiveren, medens Mandens Maal forskertsedes helt. Her ligger Mandens Ære.

Hans Hjernes Styrke maa forbavse alle, der ser tilbage over hans Løbebane, hans Udviklingsdygtighed har været af sjælden Art. Hans Energi er af Staal og tidobles, fordi han ejer Evnen til at samle den helt og ubrydeligt om et og det ene. Han spreder og splitter ikke sin Kunnen. Hans Vilje gaar ingen Svinkeærinder. Han vil, han aander, lever, tænker, pønser, gransker, grunder, begriber og forstaar kun omkring et og det ene:

Bladet og dets Maal.

Han er utaalmodig, men selv i hans mod det ene rettede Vilje lærer baade Redaktøren og Forretningsmanden Taalmodighed. Han er hidsig og bliver bisk, men han tvinger sin Hede i sig, fordi hans Øjne ser videre og fremad og altid fremad mod Maalet, som tvinger til at døje de lange og pinagtige Dagsmarchers Besvær.

Paa sin Vej fremad udvikles og renses han bestandig mer. Fra at være en snildrig Chef for en Bladexpedition bliver han — under en ustandset Væxt — en omskuende Redaktør af et Blad, samlende om sig, langsomt men sikkert, sin Anskuelses bedste Mænd og videste Kredse.

Med Stolthed kan Witzansky se tilbage paa en Vej, som var en Personlighedens Udvikling, og paa et Bygningsværk, som hedder et organisk sammenføjjet og (sjældne Under) helt ensartet Blad.

— — —

Hvad jeg personligt har at takke Witzansky for hører ikke her hjemme. Og dog er det maaske noget af det, som menneskeligt gør

ham højst Ære. I mit Livs forsmædeligste og uforglemmeligste Dage stod han paa Trods af alle Stemninger urokkeligt og uden at blinke et Sekund ved min Side — uden Bram, uden at tale tyve Ord, men urokket og urokkelig. Andre vedkommer det ikke. Mig vedkommer det til min Død.

Herman Bang.«

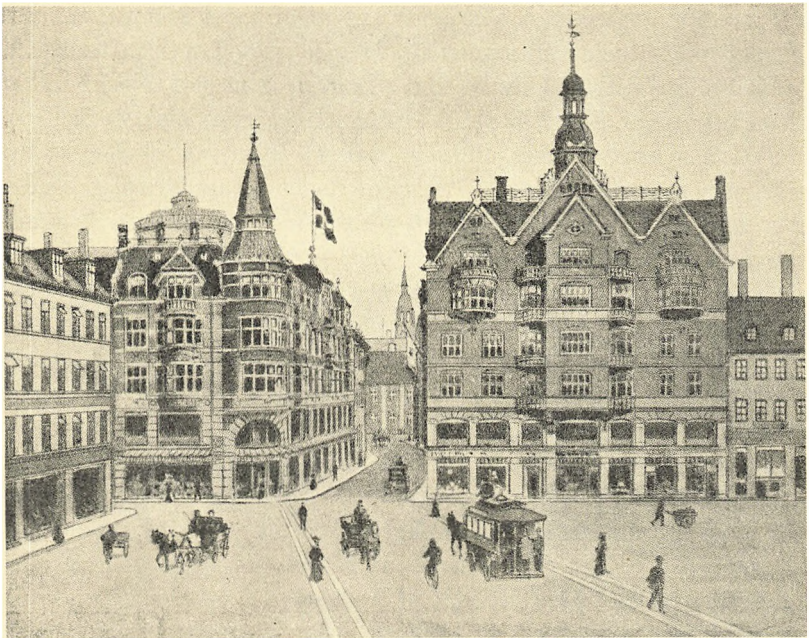
Det, Witzansky selv skrev i Bladet, var som nævnt yderst minimalt; men han skabte Bladets Aand. Han udstak Linien baade politisk og redaktionelt og kunde fastholde baade Intentioner og Retning. Han var en glimrende Redaktør ogsaa i Retning af at kunne holde sammen paa den betydelige Medarbejderstab trods dennes Uensartethed. Han ejede en sikker Evne til at vælge sine Medarbejdere og vurdere deres Evner. Han, der selv var saa klar, ønskede heller ikke i sit Blad noget uklart eller overflødigt. Derfor blev Bladet helstøbt. Overfor sine Medarbejdere var han uhyre retsindig. Selv om han var en god Læremester for de yngre, var han ikke altid lige let at tilfredsstille; saa kunde han blive hidsig, han talte sig op, Ordene snublede over hinanden, og Stemmen blev skarp og klar. Han var dog hurtig god igen, og begaaet Uret bødede han altid paa, saa det ikke efterlod nogen Brod. Han var en Mand, der vilde alle sine Medarbejders Vel; derfor var han af disse baade respekteret og afholdt. Han vandt sig Venner for Livet blandt dem. Man kunde synes det underligt, at han kunde finde Venner, der selv var ham saa modsatte Naturer; man kan blot tænke paa Venskabet med Herman Bang. Men det var ikke saa mærkeligt. Man siger jo, at Modsætningerne mødes, og det var Tilfældet overfor flere af Venerne. Men Witzansky spændte vidt i sin Menneskeforstaaelse. Han studerede Mennesker, og han holdt af dem, der var noget værd, selv om de kunde være ekscentriske. Han var dertil en meget hjælpsom Mand, der gerne tog sig af andres Ve og Vel, naar det tiltrængtes. Han var trofast i sit Venskab. Han var sine Venners Ven.

Dagbladet »København«s Redaktion var først i nogle smaa Rum i Badstuestræde Nr. 17, dernæst i Vestergade Nr. 7 og endelig paa Kulturvet, hvor Bladet havde sin Glansperiode.

Med sin uafhængige politiske Stilling opnaaede Witzansky efterhaanden en sikker Position i borgerlige Kredse baade i By og paa Land. Ogsaa økonomisk konsoliderede han Bladet; han ejede selv Aktiemajoriteten og drev Bladet med fremragende Forretningssans. Hans politiske Maal var en Forening af alle borgerlige Partier mod

Socialismen. Opgaven maatte synes uløselig og lod sig da heller ikke løse. Men som hans Natur var, gik han med Ildhu ind for den. Han troede selv paa denne sin Kongstanke. Og den, der skriver dette, har ved en bestemt Lejlighed senere hørt ham udtale, at det paa et givet Tidspunkt var »lige ved at lykkes«. Han tænkte formentlig her paa den forbigaaende Tilnærmelse mellem en Fløj af

København's Redaktion Købmagergade 62-64 Hj. af Pustervig (2. Sal).

Det konservative Folkeparti og Venstre, der i Perioden 1918-20 fandt Sted. Paa dette Tidspunkt, lige efter 1. Verdenskrigs Afslutning, var Witzansky i Likviditetsvanskeligheder, fordi Annoncerne for »København« som for alle andre Blade svigtede. Da han ikke som de store Bladkoncerner havde Ressourcer at ty til, maatte han tænke paa Udveje. Hans Haab om at kunne forene de »borgerlige« Partier, hvortil Tidspunktet syntes ham belejligt, og Ønsket om nu at sikre sin Families Fremtid gjorde, at han i 1918 solgte Bladet til et Interessentskab repræsenterende Storindustrien med den indflydelsesrige Ingeniør ALEXANDER FOSS, Etatsraad H. N. ANDERSEN og Redaktør H. STEIN (»Børsen«) i Spidsen. »København« var endnu et godt Aktiv. Det kostede Køberne 600.000 Kr. Hvor meget

der heraf var ny-investeret Driftskapital, og hvor meget Købesum kan ikke siges. Men givet er det, at Witzansky fik Bladet godt betalt. Bladet antog nu en helt anden Karakter. Magister HARALD NIELSEN, der var Foss' Mand, indtraadte i Redaktionen. Sammenholdet i den hidtil saa fast sammentømrede Medarbejderstab løsnedes. Den ene efter den anden trak sig tilbage. Efter et Opgør med Harald Nielsen forlod ogsaa Anders Vigen Bladet, hvis Skæbne dermed var beseglet. Witzansky, der var vant til at være Herre i sit eget Hus og præge hele Virksomheden, følte sig meget trykket under de forandrede Forhold. Ganske vist arbejdede han støt Bladet ud af den økonomiske Krise, hvori det befandt sig, men Bladets politiske Stilling var højst usikker. Efter Witzanskys Kontrakt skulde Bladet redigeres som »et udenfor Partierne staaende, uafhængigt Blad«. I et Brev af 20. Oktober 1920 til Alexander Foss beklager Witzansky sig over Bladets vanskelige Stilling — »klemt som det er under de store og rige *Partiblad*«. Han peger her paa Skævheden i Bladets Grundlag. For selvfølgelig kunde Bladet ikke i Længden staa »udenfor Partierne«, naar det ejedes og dirigeredes af en indflydelsesrig Fløj af et politisk Parti. Ogsaa om den tilsigtede borgerlige Samling mod Radikalsocialismen taler han og udtaler herunder den ubestridelige Sandhed: »Man faar nu engang ikke let Venstremænd til at stemme paa Konservative.« Forholdet mellem Alexander Foss og Witzansky var venligt-korrekt. Endnu i Januar 1921 skriver Foss, at det glæder ham, at Bladet har gjort gode økonomiske Fremskridt. Med Hensyn til Redaktionen udtaler han, at han sætter Pris paa, »at de vanskeligste Ting fremsættes saaledes, at »ethvert Barn« kan forstaa det«. Men Hovedvægten maa lægges paa, om Fartøjet (»København«) har Ballast eller Ladning. »Det synes mig — skriver han — at de københavnske Blade noget mangler Ballast; de har under Anførsel af »Politiken« dyrket det lette og behagelige, men derimod synes jeg, at der i høj Grad mangler Ballast i Fartøjet«. Om Bladets Taktik var de to Parter ingenlunde enige. Især blev Toldloven en Kilde til Divergenser. Witzansky var yderst liberal, men Foss ivrig Protektionist i Toldspørgsmaal. Witzansky holdt ud til Aaret 1922, da Alexander Foss opgav Bladet, der uden Witzanskys Vidende solgtes til Partiet Venstre. En ganske kort Tid forsøgte Witzansky som Administrator for Bladet et Samarbejde med I. A. Hansen. Det var umuligt. Witzansky gik, og kort efter skete Bladets Sammenbrud. Liberalismen, som W. havde støttet saa stærkt i Hovedstaden, havde ikke mere Brug for ham.

Helt færdig med Bladvirksomhed var han dog ikke. Omverdenen var klar over hans administrative Evner, og han kaldtes snart til at gøre et Forsøg paa at redde det gamle, fornemme Ugeblad »Illustreret Tidende«. Han var dette Blads ansvarhavende Redaktør 1923-24. Det var paa denne Tid en Dødssejler, og den kunde han ikke redde. Tilliden til hans Evner har imidlertid været stor; thi foruden en aarlig Gage af 7800 Kr. tilsikres der ham i hans Kontrakt 25 pCt. af Bladets eventuelle aarlige Nettooverskud og 5 Aars Uopsigelighed, hvis Bladet ikke likviderede.

I et Par Aar gik denne energiske og initiativrige Mand omkring uden egentlig Beskæftigelse. Men endnu engang fik Erhvervslivet paa et nyt Omraade Brug for ham. I 1926 blev han Medlem af A/S Kruckow-Waldorffs Bestyrelse. Selskabet var kommet i Vanskeligheder, og nu forestod en Rekonstruktion. Witzansky valgtes til dets administrerende Direktør. Langsomt men sikkert fik han Skuden paa ret Køl. Der blev Orden og Plan i Driften, saa meget at Witzansky selv turde anbringe en betydelig Del af sin Kapital i Foretagendet. Han bevarede Stillingen til sin Død.

Witzansky var gift 2 Gange, første Gang med RACHEL LOTINGA, Datter af Skibsprovianteringshandler NOA LOTINGA og ZERLINE EIBESCHÜTZ. Ægteskabet, der var barnløst, opløstes. Anden Gang med AGNES JOHANNE CAROLINE PHILIPSON, Datter af Købmand PHILIP PHILIPSON, Randers, og WILHELMINE LEVY.

I det andet Ægteskab var der 5 Børn:

ELSE, gift med Sagfører KNUD V. SCHWARTZ, København,

SONJA, g. m. Kaptajn OSVALD BJERRING,

RUTH, g. m. Viceskoleinspektør MICHAEL HAGBARD, Ringkøbing,

MICHAEL, Direktør i Kruckow-Waldorff, g. m. ANNEISE PEDERSEN, København, og

VERA, g. m. Købmand KNUD JØRGENSEN, Aalborg.

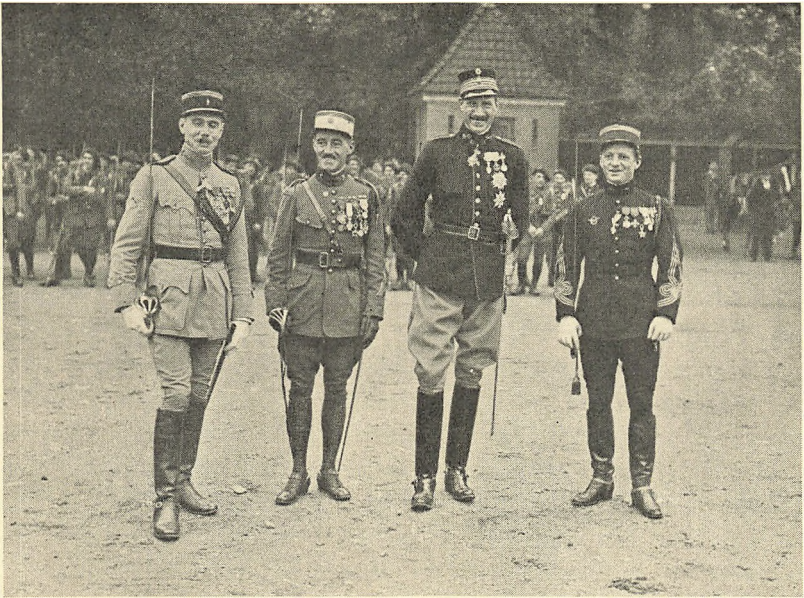
Nævnte Kaptajn Bjerring havde en eventyrlig Skæbne. Han var født 1886 i København, og blev Kontorist paa et Rederikontor. Efter Aftjeningen af sin Værnepligt ved 1. Regiment gennemgik han Korporalskolen, blev Korporal 1908, gennemgik Sekondløjtnant-skolen paa Kronborg, blev Sekondløjtnant og hjemsendt 1910. Bjerring indtraadte kort efter i den franske Fremmedlegion og bliver i 1916 udnævnt til Capitaine. Efter den første Verdenskrig Commandant og Bataillonschef ved Alpejægerne. Bjerrings Tjeneste under fransk Flag er nærmest enestaaende. Utallige er de Kampe,

Fægtninger og Begivenheder, som han har taget Del i med Fremmedlegionen, Zouaverne, Tirailleurerne, Generalstaben og Alpejægerne, saavel i Marokko, Algier, Serbien samt paa Vestfrontens Slagmarker. Han deltog bl. a. med 4. Zouav-Regiment i alle Slagene paa Aisnefronten, blev herunder i Juli 1918 haardt saaret i Maven og kom paa Hospital i Sydfrankrig. Da han kom til sig selv paa Lazarettet, skrev han til Svigerfaderen et lille Kort med følgende Sætning, der vidner om hans Livsmod: »Vi faldt alle, men vi sejrede.« Efter Vaabenstilstanden blev han Chef for en Zouav-Bataillon, der med Regimentet blev forflyttet til Tunis. Her kommanderede han en Tid en Kameleskadron mod Touaregherne. Under Afstemningen i Sønderjylland blev han som dansktalende ansat ved »La Commission Internationale de Slesvig« og derefter ved 22. Alpejægerbataillon i Nizza, der gjorde Tjeneste i Sønderjylland under Afstemningen. Han var dekoreret med Æreslegionen, Det franske Krigskors og en lang Række udenlandske Ordener.

I 1915-16 skrev Bjerring en Række Artikler i Dagbladet »København« under Titlen »Med Fremmedlegionen i Marokko og Serbien«. I 1918 fik han efter at være blevet lettere saaret 2 Maaneders Orlov til København. Han opsøgte Redaktør Witzansky, kom i dennes Hjem og saa her Datteren Sonja. Det var Kærlighed ved første Øjekast. En Maaned efter — 20. Marts 1918 — stod Vielsen i Hellerup Kirke. Da Alpejægerne i 1920 blev inviteret paa Æresbesøg i København, dekoreredes han paa Rosenborg Eksercerplads personligt af KONG CHRISTIAN X med det danske Ridderkors. Ægteparret afrejste med Alpejægerne til Nizza.

Bjerring forblev ved Alpejægerne til 1935-36, hvorefter han udkommanderedes til Fransk Indokina som Oberstløjtnant og Bataillonschef ved Fremmedlegionen. Mod Slutningen af Tjenesten her var han Regimentskommandør. Under den 2. Verdenskrig deltog han i 1940 i Kampene mod Siam. Da Japanerne havde besat Indokina, gik han »under Jorden«, idet han arbejdede for Bevægelsen F.F.I. (Den franske Modstandsbevægelse). Hans Hustru forblev paa Stedet, Bach-Ninh, medens Bjerring tog til Tonkin for at kæmpe mod Japanerne. Det japanske Gendarmeri arresterede Fru Bjerring, dog kun for syv Dage. Senere fangede de Bjerring og anbragte ham i Celle sammen med Gruppechefen GIRAUD. Ingen af de Pinsler, Japanerne underkastede Bjerring, kunde fravriste ham de hemmelige Opgaver, han var sendt ud for. Følgerne af et Saar fra en Granatsprængning under 1. Verdenskrig meldte sig.

Dysenteri stødte til. Han var forfærdelig mager og meget syg, men fik ingen Pleje i Fængslet. Endelig blev han overført til Lanessan-Hospitalet, og her fik hans Hustru Lov til at se til ham. Han var afkræftet og pint til Ukendelighed, men endnu klar og talte kærligt med hende. Ca. 8 Dage efter, den 26. Maj 1945, døde han alene i et lille Rum, hvor de havde lagt ham ind. Han ligger be-

Kong Chr. X sammen med 3 danskfødte Officerer ved Alpejægerne paa Rosenborg
Eksccerplads 1920 (Nr. 2 fra venstre er Witzanskys Svigersøn
Kaptajn Osvald Bjerring).

gravet i Indokinas Jord. Fra officiel fransk Side betegnes han som en af de nobleste Skikkelser indenfor den franske Modstandsbevægelse.

Hustruen vendte straks efter Befrielsen tilbage til Marokko, hvor hun bosatte sig sammen med en Datter i Marakech.

Witzanskys Ægteskab var meget harmonisk. I dette smukke og gæstfrie Hjem samledes omkring Aarhundredskiftet og i Aarene fremefter en Kreds af Datidens intellektuelle: Maleren VILH. PACTH*, SOPHUS og KARIN MICHAELIS, HERMAN BANG, DR. FR. POULSEN, AGGA AMDRUP, CHR. HOUMARK, Billedhuggeren ANDERS

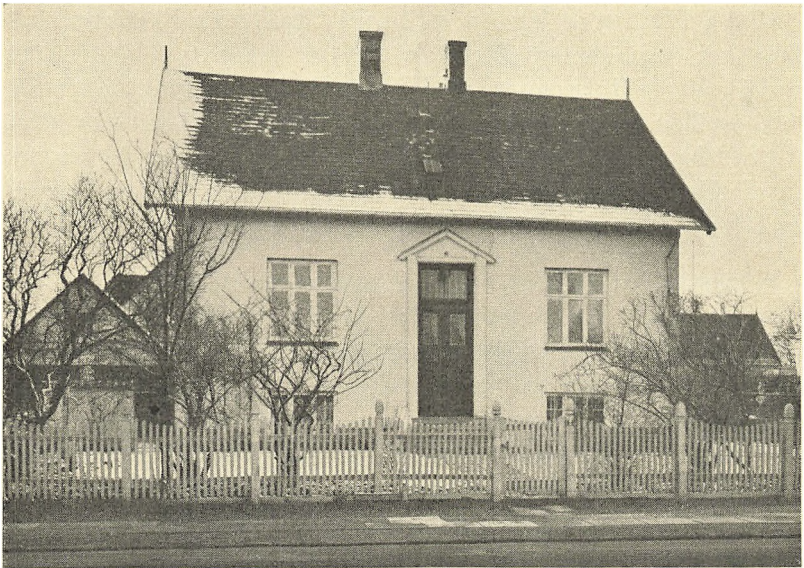
* Grundlagde og startede sammen med Bernhard Olsen 1885 „Kjøbenhavns Panoptikon“ paa Vesterbros Passage.

BUNDGAARD, GUNNAR HELWEG LARSEN, CARL DUMREICHER, Skuespillerparret SVEND BILLE og WILLY BILLE o fl. Medens Witzansky var ved »Politiken«, boede Familien i øverste Etage i Huset paa Østergade; derefter boede den forskellige Steder paa Østerbro, indtil Witzansky købte Villaen Rygaards Allé 2, hvor han levede og døde. Vilh. Pacht, Herman Bang samt VILH. og MARIE LASSEN var hans nærmeste Venner. Her i Hjemmet var han en helt anden end paa den daglige Slagmark. Han elskede Arbejdet, men ogsaa sit Hjem. Denne Mand, denne Kampnatur — udtadtil stejl og til Tider nærmest eksplosiv af Temperament — var indadtil venlig og meget følsom. Det er betegnende, at han elskede Børn, Dyr og Planter. Han var uhyre haveinteresseret. Om de politiske Storme var nok saa voldsomme, om han end i Dagens Løb var blevet nok saa skarpt angrebet — — Roserne skulde plejes. Ogsaa paa et andet Felt søgte og fik han den nødvendige Rekreation. Han legede med Tinsoldater. Der blev altid et Stykke af Drengen tilbage i Witzansky. Et helt Værelse i Villaen var forbeholdt hans Legetimer. Paa nogle store Borde stod hans Tinsoldater (flere Tusinde af alle Vaabenarter) opstillede. Med sine Hænder byggede han selv Landskabet op af plastisk Materiale dækket med Mos o. l. — Landeveje, Bygninger, Fæstninger, Løbegrave o. s. v., befolket af Tinsoldater med skudklare Kanoner en miniature. Det hele betegnes som kunstfærdigt og meget seværdigt. Witzansky tabte aldrig Interessen for Militærvæsenet, for Hæren og dens Befalingsmænd. Forsvarssagen var for ham Landets største politiske Spørgsmaal; han støttede herunder stærkt Venstres første Krigsminister, Generalmajor V. H. O. Madsen. Det fortælles, at en Minister en Dag sad og ventede udenfor hans Kontor i Redaktionen. Da det blev meldt ham, marcherede der i det samme en Afdeling Soldater forbi nede paa Gaden. Witzansky styrtede ind i et andet Værelse for at nyde Synet (maaske ogsaa høre Musikken), og lod Ministeren passe sig selv saa længe.

Witzansky var en lille, spændstig Mand med et vaagent Blik, hurtige Bevægelser og lynsnar i Repliken. Naar han rank skred ned ad den indre Bys Gader med den bredskyggede Borsalinohat og den sølvknappede Stok var han kendt af de mange — en Forgrundfigur i Byens Liv. Intet Under, at han hyppigt blev Skive for Datidens Karikaturtegnere. Hans Karikatur optraadte næsten lige saa ofte i Bladene som J. C. CHRISTENSENS, NEERGAARDS eller ZAHLES.

Witzansky havde et Par Interesser ud over Politik. Han var kunstinteresseret. Han hjalp gerne de unge, hvor der var Anledning dertil; saaledes var han meget virksom for, at Billedhuggeren Anders Bundgaard kunde faa Gefion-Springvandet ved Langelinie rejst. Han var en varm Ven af Frankrig og alt, hvad fransk er, men da navnlig interesseret i franske Militærtraditioner helt til-

Villa, Rygaards Allé Nr. 2. Her levede og døde Witzansky.

bage til Napoleonstiden. Han var en meget nationalsindet Mand. Det gav sig først og fremmest Udslag i hans Kamp for Forsvars-sagen, men ogsaa i Forholdet til Sønderjylland. Under Grænse-kampen før Genforeningen stillede han sig paa yderste højre Fløj (Flensborggruppen).

Af Tillidshverv besad han mange til skiftende Tider. Han var Borgerrepræsentant 1900-07, Formand for Dansk Ungdomsforbund, Medlem af Centralstyrelsen for den sønderjydske Fond, af Komiteen for Nationalmindesmærket og af Bestyrelsen for den danske Presses Fællesindkøbsforening, Formand for Dansk Skatteborgerforening m. m. Han var dekoreret med Ridderkorset og flere udenlandske Ordener, deriblandt Æreslegionen.

Da Witzansky fratraadte »København« blev der stille om den Mand, der i mere end 25 Aar havde staaet forrest i Ildlinien med Offentlighedens skærende — ofte sviende — Projektørlys over sig.

Han tog ganske vist Arbejdet, der var ham en Sport, op paa et helt andet Felt med vanlig Energi, men gled, som det saa ofte gaar, hurtigt i Baggrunden.

Da Witzansky fyldte 70 Aar, saa han tilbage over sit Liv og udtalte sig offentligt om sine Erfaringer. Han ydede ved denne Lejlighed sin gamle Skole al Ære:

»Ud i Livet kom jeg fra en haard Skole, den haardeste vort Land har haft, Hærens Elevskole. Jeg ser tilbage paa denne Tid med Glæde og Taknemmelighed. Uden de Egenskaber, jeg dér fik, vilde jeg ikke kunne have gennemført de Opgaver, Livet har stillet mig overfor. . . . Den skabte Karakterer, og det er dog derpaa det til syvende og sidst kommer an. Orden er efter min Mening Grundlaget for næsten alt i Livet, og Orden lærte vi.«

Witzansky var Idealist, og Modstandere skulde han jo faa, saa klart og skarpt han fremsatte sine Meninger. Ofte tillagde hans haardeste Modstandere ham mindre ædle Motiver til hans Handlinger. Men alle, der har staaet ham nær, erkender, at der næsten altid var en ideel Baggrund for hans Handlemaade. I hans Livsaften sænkede selv hans Modstandere Kaarden for den gamle Stridsmand, der altid selv kun havde kæmpet med blanke Vaaben.

I sit 73. Aar fik han Koldbrand, og ved 2 Operationer blev højre Ben amputeret. Han tog Sygdommen og Modgangen med stor Sindsro og beklagede sig aldrig. De sidste 5 Aar af sit Liv gik han med Proteese. De allersidste Aar var tunge, baade de legemlige og de forhen saa stærke aandelige Kræfter svigtede. Han havde ofte udtalt Ønsket om at maatte dø »i Selen«. Han fik sit Ønske opfyldt. Trods Invaliditeten arbejdede han lige til sin Dødsdag den 7. Februar 1940.

Da Witzansky var død, fandt man i hans Kontorskrivebord en uanselig, lille Lap Papir med 3 korte Citater. Mon ikke disse skulde indeholde en væsentlig Del til Forstaaelse af denne Mands Liv?

Den, der vil bjærge sit Liv, skal miste det,
og den, som vil miste det, skal bjærge det.

(Jesus)

Den, som kan noget, gør noget;
den, som ikke kan, underviser deri.

(Bernhard Shaw)

Vita bellum, bellum vita est — o:
Livet er Kamp og Kampen er Liv.

KILDER

- Stambog for Elevskolen 1868-1888 } Hærens Arkiv.
Stambøger for 17. og 21. Bataillon }
Slægtsregister tilhørende Familien Witzansky.
Dansk biografisk Leksikon XXVI — S. 180 ff.
Valdemar Koppel: Af Politikens Historie I — S. 32 ff., 82 f.,
166, 169 ff.
Asger Karstensen: Et Liv i Politik — S. 67, 85, 91.
Knud Bokkenheuser: Og Aarene svandt — S. 169 ff.
Frederik Poulsen: I det gæstfrie Europa — S. 227 f.
C. F. Schiöppffe: Danske Officere i fremmed Krigstjeneste
1860-1940 (utrykte Noter).
En Brevveksling mellem Harald Witzansky og Alexander
Foss (utrykt).
Mundtlige og skriftlige Meddelelser fra Slægten, Redaktør
Anders Vigen, Frk. Betty Ponsaing, Forfatteren Carl Dum-
reicher og Inspektør A. Houlberg.
- »København« $2\frac{1}{4}$ 1902, $\frac{5}{8}$ 1949, »Journalisten« $1\frac{5}{8}$ 1909,
»Børsen« $\frac{6}{8}$ 1912, »Socialdemokraten« $3\frac{1}{3}$ 1931, »Villabyer-
nes Blad« $\frac{1}{8}$ 1932, »Aalborg Stiftstidende« $\frac{6}{8}$ 1932, »Aar-
hus Stiftstidende« $\frac{6}{8}$ 1932, »Berlingske Tidende« $\frac{7}{2}$ 1940,
»Sorø Amtstidende« $\frac{7}{2}$ 1940, »Nationaltidende« $2\frac{1}{4}$ 1946,
»Frederiksberg Bladet« $1\frac{5}{3}$ 1949.